

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

MVDr. Magdaléna Mihoková

Chránené živočíchy na Slovensku – Život na lúke a v lese

- **Súbor učebných textov a pracovných listov pre prácu v
záujmovom útvare Ochránárskom**

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: < MVDr. Magdaléna Mihoková >
Kontakt na autora UZ: < ZŠ a MŠ Tuhrina, >
Názov: < **Chránené živočíchy na
Slovensku – Život na lúke
a v lese** >

Rok vytvorenia: <2014>
**Oponentský posudok
vypracoval:** <Mgr. Gejza Varga>
ISBN 978-80-565-0313-3

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

- 1. Na lúke a v lese**
- 2. Jason červenoooký**
- 3. Krátkonôžka štíhla**
- 4. Plch lesný, plch lieskový**
- 5. Mačka divá, mačka lesná**
- 6. Norok európsky**
- 7. Rys ostrovid**
- 8. Medved' hnedý**
- 9. Zubor lesný**

1. Na lúke a v lese

Lúka hýri tisícimi farbami. Kvety rôznych farieb a vôni. Nad nimi poletujú nádherné pestrofarebné motýle, vážky. V tráve sa skrývajú maličké chrobáčky a zvieratká. Mnohé z kvetou a zvierat, ktoré môžeme stretnúť pri prechádzke sú ohrozené.

Les je veľmi krásne a tajomné miesto. V lese žijú najrozmanitejšie živočíchy – od maličkých mravčekov až po mohutných medveďov. Každý z nich má svoj vlastný život. Niektoré živočíchy cez deň spia a v noci lovia, iné sú aktívne cez deň. Preto sa vždy musíme v lese správať tak, aby sme svojou prítomnosťou nerušili zvieratá.

Zopakujeme si:

Aké sú to chránené živočíchy a rastliny?

.....
.....

Ako sa volajú územia na Slovensku, ktoré boli zriadené na záchranu ohrozených živočíchov a rastlín?

.....
.....

Čo je zakázané robiť s chránenými živočíchmi?

.....
.....
.....

Tak ako pri vode aj na lúke a v lese žije niekoľko vzácných a chránených živočíchov.

2. Jasoň červenooký

Jasoň červenooký je vzácny a chránený druh motýľa, ktorý je jedným z najznámejších druhov hmyzu v Európe. Patrí k najväčším denným motýľom Európy, má rozpätie krídiel 7–8,4 cm. Je bielo sfarbený, predné krídla majú tmavé, priesvitné okraje a 10 čiernych škvŕn, ktoré majú rôzny tvar a veľkosť. Na zadných krídlach má okrem rôzne naznačeného čierneho lemu krídel ešte štyri červené, čierno lemované škvŕny, v ktorých sa zvyčajne nachádza ešte biela bodka.

ÚLOHA A

Odpovedaj na nasledujúce otázky:

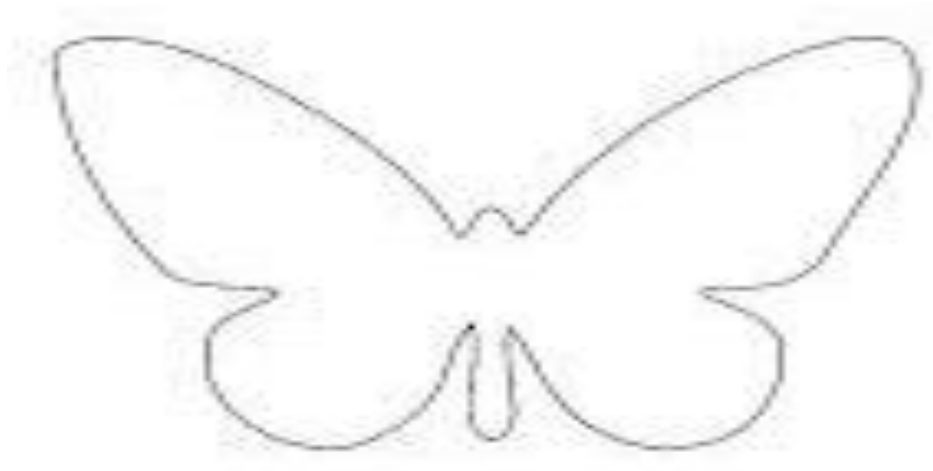
1. Aké farby sa nachádzajú na predných krídlach jasoňa?

2. Aké veľké je rozpätie krídel jasoňa?

3. Opíš, ako vyzerajú zadné krídla jasoňa.

ÚLOHA B

Vymaľuj maľovanku motýľa tak, aby vyzeral ako jasoň červenooký.

3. Krátkonôžka štíhla

Je to malý jašterovitý plaz so štíhlym valcovitým telom pokrytým malými, hladkými šupinami, ktoré sú na hlave redšie. Sfarbenie býva bronzovohnedé až sivohnedé s kovovým leskom s dvoma pozdĺžnymi tmavými pásikmi. Žije v tráve a listí. Na slnkom vyhriatych suchých, kamenistých stepných stráňach. Život trávi pod kameňmi a suchých listím. Tento plaz dorastá 8- 10cm, výnimočne 12cm, z toho až polovica jej dĺžky pripadá na chvost. Živý sa drobným hmyzom, pavúkmi, červíkmi. Dokáže zožrať aj menšie cvrčky a iný skákavý hmyz. Je aktívna hlavne za súmraku.

ÚLOHA

Odpovedaj na nasledujúce otázky:

1. Kde žije krátkonôžka štíhla?

2. Do akej dĺžky dorastá krátkonôžka štíhla?

3. Čím sa živí krátkonôžka?

4. Kedy je krátkonôžka aktívna?

Plch lesný

Plch je drobný hlodavec. Obýva listnaté lesy, hlavne bučiny, ale môžeme ho nájsť aj v parkoch, záhradách na teplejších a suchších miestach. Obratne šplhá po drevinách, kde hľadá potravu – žalude, bukvice a iné semená a plody stromov (napr. ovocie), výhonky drevín, listy, trávu a kôru stromov. Keďže je ale všežravý, nepohrdne ani hmyzom, hlavne jeho larvami. Plch je typický nočný hlodavec. Cez leto si stavia aj niekoľko hniezd z tráv, listia a konárikov, ktoré zlepjuje slinami. Zimné hniezdo je väčšie (priemer asi 12 cm) a pevnejšie. Hniezda nájdeme v dutinách stromov, krmelcoch zvierat, nízko postavených vtáčích búdkach, v lete aj voľne postavené v hustom záraste. Zimuje pravým zimným spánkom. Dožíva sa 5-6 rokov. Váži 26-32 g. Na Slovensku je chránený.

ÚLOHA:

Zostav jedálny lístok pre plcha. Vymaľuj všetky hviezdičky, v ktorých je potrava, vhodná pre plcha lesného.

4. Norok európsky

Norok európsky je zástupca lasicovitých šeliem a patrí medzi kriticky ohrozené druhy európskej fauny. Na väčšine územia Európy už vyhynul. Ľudia ho lovia a zabíjajú pre kožušinu. Jeho dĺžka tela je 35 až 40 cm, chvost má 14 - 15 cm. Farba tela je tmavohnedá. Samice bývajú menšie a ľahšie. Živí sa menšími vodnými cicavcami, vtákmi, rybami, obojživelníkmi a vodným hmyzom. Je nočným živočíchom. Obýva rôzne trhliny v zemi na brehoch potokov, nory po krysách a pod. Vystieľa ich trávou a machom. Okrem hlavnej nory má aj príležitostné "príbytky". Rozmnožuje sa od februára do apríla.

Zaujímavosťou je, že za jednu noc dokážu norky prejsť až 10 kilometrov.

ÚLOHA

Vypíš základné informácie o norkovi európskom.

DĹŽKA TELA: _____

DĹŽKA CHVOSTA: _____

FARBA TELA: _____

VHODNÁ POTRAVA: _____

ČAS ROZMNOŽOVANIA: _____

5. Mačka divá

Mačka divá sa veľmi podobá našej domácej mačke. Má na prvý pohľad zavalitejšiu postavu ako mačka domáca, najmä vďaka dlhšej a hustejšej srsti. Mačka divá má tiež väčšiu hlavu s dlhými fúzmi a menšími ušami. Je sfarbená do šedohneda až šedožlta, s výraznými ryhami na chrbte, chvoste a nohách. Žije v zmiešaných a listnatých lesoch v podhorí alebo vo vrchovinách, výnimočne sa vyskytuje vo vysokých horách alebo nížinách. Mačka divá je nočným zvieratkom. Cez deň oddychuje v brlohu, alebo pod vývratmi stromov. Žije samotárskym životom. Dokáže loziť po stromoch a loviť vo výškach. Živí sa drobnými stavovcami, najmä myšami, hrabošmi a vtákmi, výnimočne uloví mladého kráľika alebo zajaca.

ÚLOHA

Podčiarkni farebne správnu informáciu. Na výber máš stále dve možnosti.

Mačka divá je zvieratkom -

NOČNÝM

DENNÝM

Žije životom -

SPOLOČENSKÝM

SAMOTÁRSKYM

Po stromoch loziť -

NEDOKÁŽE

DOKÁŽE

Zajaca uloviť -

DOKÁŽE

NEDOKÁŽE

Mačke domácej sa -

NEPODOBÁ

PODOBÁ

Na rozdiel od mačky domácej má hlavu -

MENŠIU

VÄČŠIU

Ryhy na chrbte, chvoste a nohách -

NEMÁ

MÁ

6. Rys ostrovid

Je naša najväčšia voľne žijúca mačkovitá šelma. Meno si vyslúžil vďaka svojmu skvelému zraku. Žije ukrytý v odľahlých zákutiach hôr stredného a severného Slovenska. Jeho typickým znakom sú trojuholníkové uši s čiernymi chumáčmi chlúpov (štetinkami) a čiernym koncom chvosta. Živí sa výlučne mäsom. Loví podvečer a nadržanom, vždy za šera. Napáda lesné zvieratá – zajace, lasicu, líšku, drobné hlodavce a trúfne si aj na srnčiu zver alebo kamzíky. Napriek veľkému úsiliu zostáva rys vzácnym, pretože ho prenasledujú chovatelia dobytká, hynie na cestách a z neznámych príčin sa rodí málo samcov.

ÚLOHA A

Odpovedaj na nasledujúce otázky:

1. Vďaka čomu dostal rys svoje druhé meno „ostrovid?“

2. Výlučne čím sa živí rys ostrovid?

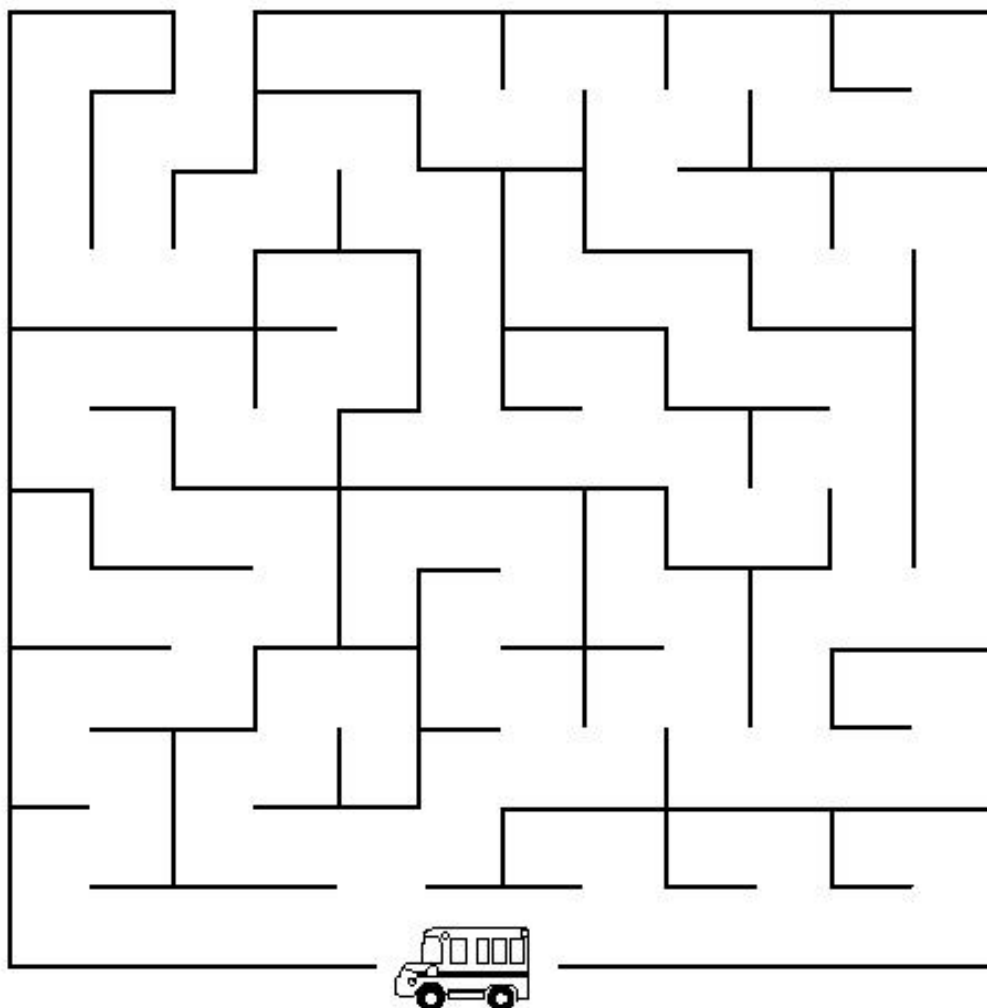
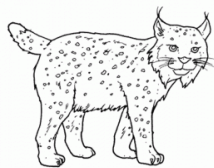
3. Kedy loví rys ostrovid?

4. Čo je typickým znakom rysa ostrovida?

5. Čím sa živí rys?

ÚLOHA B

Potráp sa s labyrintom. Pomôž dostať sa rysovi k svojej koristi.

7. Medveď hnedý

Medveď hnedý je veľké, silne stavané zviera ale v skutočnosti veľmi rýchle a obratné. Hoci patrí medzi šelmy, nie je dobrým lovcem. Dospelý jedinec dorastá do dĺžky od 2 do 3 m, chvost meria 5 až 20 cm a dosahuje hmotnosti od 100 až po 350 kg. Samce bývajú dvakrát ťažšie ako samice, ktoré majú menšie a ľahšie kosti. Srst' medveďov hnedých je tmavohnedá, blond až čierna. Vo voľnej prírode sa dožívajú 25 rokov, v zajatí o niečo viac. Postupne sa stal všežravcom. Na jar je to tráva, byliny, napr. aj uhynuté zvieratá, ale v lete a na jeseň je potrava pestršia. Obsahuje čučoriedky, maliny a iné ovocie, bukvice, žalude, mravčie a osie larvy. Medveď sa na zimu ukladá do brlohu na zimný spánok, z ktorého vychádza až na jar. Zimuje na neprístupných miestach, pod vývratmi stromov, v skalných puklinách a jaskyniach. Zo spánku sa však občas môže prebudiť.

ÚLOHA

Odpovedaj na nasledujúce otázky:

1. Akú hmotnosť môže mať samec medveďa hnedého?

2. Kde zimuje medveď hnedý?

3. Čo tvorí potravu medveďa hnedého?

4. Dokedy trvá medveďovi zimný spánok?

5. Akého veku sa môže dožiť medveď vo voľnej prírode?

6. Prečo sú samice ľahšie ako samce?

8. Zubor lesný

Je najväčší u nás voľne žijúci živočích na Slovensku, ktorý si vyžaduje rozsiahle oblasti lesov, v ktorých by sa mohol nerušene a voľne pohybovať. V dnešnej dobe je však práve takýchto oblastí stále menej. Je blízky príbuzný bizóna amerického. Samec môže merať až 2 metre a vážiť aj vyše 1 tonu. Zubor má veľkú a ťažkú hlavu, malé oči a krátke, do hora zakrivené a do stredu zahnuté rohy. Krk má hrubý a krátky. Má výrazný hrb. Telo má porastené gaštanovohnedou srst'ou. Na hlave, krku a hrbe má srst' dlhšiu. Živí sa trávou, listím, kôrou kríkov a stromov, lišajníkmi a machmi. Dospelý zubor skonzumuje od 40 do 60 kg rastlinnej potravy denne. Kŕmenie mu zaberie väčšinu času od východu do západu Slnka. Zubor samec žije skôr samotársky. Samice vytvárajú spolu s mladými spoločné stáda s počtom 10 – 40 kusov. Po narodení sa samica o mláďa stará takmer 2 roky. V súčasnosti žijú na Slovensku zubre v Bukovských vrchoch – v národnom parku Poloniny na severovýchode Slovenska na hraniciach s Poľskom.

ÚLOHA

Vypíš z textu nasledujúce informácie:

HMOTNOSŤ SAMCA _____

VÁHA SAMCA _____

POČET KUSOV SAMÍC V STÁDE _____

PRÍBUZENSKÝ VZŤAH S _____

FARBA SRSTI _____

POTRAVA _____

DENNÉ MNOŽSTVO SKONZUMOVANEJ POTRAVY _____ kg

ČAS, POČAS KTORÉHO SA SAMICA STARÁ O MLÁŽDA _____

VÝSKYT V SÚČASNOSTI _____

Použitá literatúra:

http://prirodoveda34.szm.com/3_chrnen_rastliny_a_ivochy.html

http://sk.wikipedia.org/wiki/Plch_lesn%C3%BD

<http://www.sopsr.sk/natura/dokumenty/legislativa/eu/priloha6.pdf>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Jaso%C5%88_%C4%8Dervenook%C3%BD

http://sk.wikipedia.org/wiki/Rosnička_zelená

<http://www.husatka.sk/wp-content/uploads/2014/02/Riekanky.pdf>

<http://plazyunas.com/druhy-plazov/korytnacka-mociarna-emys-orbicularis-linnaeus1758/>

<http://www.nasedeticky.sk/b-riekanky.php>

<http://www.akonaskolu.sk/index.php?sekcia=riekanky&zaradenie=hadanky&strana=2>

<http://rozpravky.wz.cz/omalovanky/index.php?text=korytnacka-iii>

<http://www.i-creative.cz/wp-content/uploads/2012/03/b.jpg>

<http://vsetkojeinak.blogspot.sk/2013/01/riekanky.html>

<http://www.i-creative.cz/2012/02/29/medved-hnedy-a-medved-ledni/>

<http://plazyunas.com/druhy-plazov/kratkonozka-stihla-ablepharus-kitaibelii-fitzingeri-mertens-1952/>